

Про роботу адміністрацій та профспілкових комітетів закладах вищої освіти з питань колективно - договірної регулювання трудових, соціально-економічних прав та інтересів працівників освіти і науки

Колективні договори укладені в усіх закладах вищої освіти на терміни 2017-2020 роки та зареєстровано в місцевих органах державної виконавчої влади м. Одеси й Одеської області. Колдоговірним процесом охоплено 100% працюючих.

Профспілкові комітети, вважаючи соціальний діалог пріоритетним напрямом діяльності Профспілки щодо створення належних умов праці, підвищення престижу та соціального статусу педагогічних, науково-педагогічних та інших працівників, виступали ініціаторами проведення переговорів та укладання колективних договорів, внесення змін і доповнень до них.

Розгляд на ректоратах, пленумах, президіях обкому Профспілки питань щодо забезпечення виконання положень угод, колективних договорів засвідчує цілеспрямовану роботу соціальних партнерів з організації та забезпечення ефективності колективно - договірної регулювання трудових, соціально-економічних прав та інтересів працівників.

Обміну досвідом колдоговірної роботи між закладами вищої освіти області та контролю за виконанням положень колективного договору сприяє робота секції вищої школи обкому Профспілки.

Належна увага приділяється роз'яснювальній роботі з удосконалення практики укладання та виконання колективних договорів. Систематично проводиться навчання профактиву безпосередньо в закладах вищої освіти. Учасниками семінарів, нарад, круглих столів є голови профспілкових організацій факультетів, інститутів, структурних підрозділів, профгрупорги, їх заступники, керівники закладів вищої освіти, головні бухгалтери, начальники відділів кадрів, юристи.

Усі профспілкові комітети забезпечені відповідними нормативно-правовими документами, методичними посібниками, зокрема рекомендаціями щодо укладання колективних договорів у закладах освіти, з питань охорони праці, оплати праці, інформаційними бюлетенями з питань соціального страхування, пенсійного забезпечення, трудових відносин, надання відпусток та інших.

Забезпеченню дотримання норм чинного трудового законодавства сприяють організовані обкомом Профспілки перевірки стану цієї роботи, юридичні консультації, правова допомога членам Профспілки.

Більшість колективних договорів пройшли попередню експертизу в обкомі Профспілки на відповідність норм вимогам законодавства, Галузевої угоди на 2016-2020 роки, внесені зміни та доповнення, які зареєстровані в Департаменті праці та соціальної політики Одеської міської ради.

У результаті зміст положень колективних договорів покращився порівняно з минулими роками.

Чинна Галузева угода між Міністерством освіти і науки України та ЦК Профспілки працівників освіти і науки України на 2016-2020 роки допомогла профспілковій стороні більш упевнено вести переговори та відстоювати соціальні гарантії працівників.

Обговорені в трудових колективах та схвалені конференціями колективні договори підписуються ректорами та головами профкомів у терміни, передбачені законодавством.

Ректори діють відповідно до законодавчих актів, положень колективних договорів щодо трудових відносин, нормування і оплати праці, забезпечена гласність.

Аналіз стану колективно-договірного регулювання свідчить, що керівники постійно дбають про безпеку життєдіяльності, про покращення матеріально-технічних і соціально-побутових умов для працівників, на що витрачено 22778,73 тис.грн.

Домовленості сторін щодо прийняття адміністрацією рішення про зміни в організації праці, які призводять до скорочення чисельності або штату працівників після попередніх консультацій з профкомами в терміни не пізніше ніж за 3 місяці до намічених дій, дають можливість вживати заходів для мінімізації або пом'якшення негативних наслідків від таких заходів.

При скороченні чисельності або штату працівників переважне право залишення на роботі, крім передбаченого законодавством, надається працівникам із багатодітних сімей, одиноким матерям, жінкам, які мають дітей віком до шести років, дітей -інвалідів.

Поліпшенню матеріального становища працівників сприяють домовленості сторін щодо переважного права залишення на роботі осіб передпенсійного віку (яким залишилося менше трьох років до настання пенсійного віку), недопущення зменшення їм обсягу навчального навантаження.

Укладанню трудових договорів (контрактів) з науково-педагогічними працівниками відповідно до статті 55 Закону України «Про вищу освіту» передує конкурсний відбір. У кожному закладі вони укладаються на строк від 1 до 5 років залежно від кваліфікації працівника. На 1 рік укладаються контракти переважно з асистентами, які не мають наукового ступеня, пенсіонерами.

У положеннях колективних договорів Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова, Одеського національного економічного університету, Південноукраїнського національного педагогічного університету, Одеського національного політехнічного університету, Одеської державної академії будівництва та архітектури є норми щодо укладання з науково - педагогічними працівниками передпенсійного віку контрактів (трудових договорів) на строк не менше ніж 3 роки.

У деяких колективних договорах заслуговують на увагу зобов'язання адміністрації щодо недопущення переукладення безстрокового трудового договору на строковий з підстав досягнення працівником пенсійного віку.

Слід звернути увагу на положення, за яким зовнішні сумісники та працівники з погодинною оплатою праці залучаються до роботи лише за умови

повної зайнятості штатних працівників, за винятком випадків відсутності відповідного фахівця та переважно на 0,1 – 0,3 ставки.

На жаль, лише в деяких колективних договорах передбачено надання додаткових порівняно з чинним законодавством пільг, гарантій та компенсацій для працівників, з якими укладено контракт, а саме: надання додаткової матеріальної допомоги, винагороди, збільшено розмір надбавок за високі досягнення у праці, виконання особливо важливої роботи в розмірах 70 - 100%, матеріальної допомоги в разі смерті працівника, забезпечення житлом.

Обком Профспілки систематично здійснює моніторинг рівня заробітної плати, своєчасність її виплати, виплати заробітної плати за період відпустки, соціально-економічного стану працівників.

Положеннями про преміювання, надання матеріальної допомоги, встановлення доплат, надбавок, про соціальний захист працівників, що є додатками до колективних договорів, упорядковано за погодженням з профспілковими комітетами механізм їх надання залежно від якості та результатів роботи, матеріального стану працівників. Премії виплачували всім категоріям працівників, на що витрачено більше 35 млн. грн..

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 30.08.2002 року № 1298 матеріальну допомогу на оздоровлення всім працівникам надавали в Одеському національному політехнічному університеті, НУ «Одеська юридична академія», Південноукраїнському національному педагогічному університеті, Одеському національному економічному університеті, Одеській державній академії технічного регулювання та якості, Національному університеті «Одеська морська академія», Одеському національному морському університеті, Одеському державному аграрному університеті, в інших - від 10% до 100%.

Виплачували винагороду педагогічним працівникам за сумлінну працю та зразкове виконання службових обов'язків у розмірі 100% в Національному університеті «Одеська юридична академія», Південноукраїнському національному педагогічному університеті, Одеському національному економічному університеті, Одеському державному екологічному університеті, Ізмаїльському державному гуманітарному університеті, Одеському національному морському університету, Одеському державному аграрному університеті.

Грошову допомогу згідно зі ст.37 Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» у розмірі 6 окладів надавали науково-педагогічним працівникам при виході на пенсію.

Адміністрації узгоджували з профкомами кошториси закладів, штатні розписи, графіки відпусток, навчальне навантаження науково-педагогічних працівників, накази з оплати праці, перегляду умов праці, встановлення робочого часу.

Для захисту соціально-економічних прав та інтересів працівників застосовуються різні форми впливу. Голови профкомів є членами вчених рад, ректоратів, входять до складу атестаційних, конкурсних, економічних,

стипендіальних комісій, очолюють комісії із соціального страхування, матеріального заохочення.

Використовуючи можливості колективно-договірного регулювання в деяких колективних договорах зобов'язання щодо встановлення надбавок за високі досягнення у праці та виконання особливо важливої роботи, за складність і напруженість у роботі обмежується розміром від 10 до 50%. У Національному університеті «Одеська юридична академія» встановлюються персональні надбавки за високі творчі та виробничі досягнення у праці, враховуючи роль та вагомий внесок у розвиток закладу в розмірі 100%, за складність і напруженість у роботі: професорам – 70%, доцентам -50% посадового окладу; в Одеському національному економічному університеті, Одеському державному екологічному університеті, Одеській національній музичній академії імені А.В.Нежданової, Одеському державному аграрному університеті від 50 % до 100%, Одеському національному політехнічному університеті ще й за публікації наукових праць у виданнях, що включені до міжнародної наукометричної бази Scopus (Скопус) – 30%, що сприяє належній оцінці трудового внеску кожного конкретного працівника.

У більшості закладів педагогічні працівники отримують надбавку за престижність праці в розмірі 20% посадового окладу. В Одеському національному морському університеті – 30%, Одеському національному політехнічному університеті -10%, Одеській національній академії харчових технологій – 5%.

Заслужовує на увагу поширення норми щодо стимулювання творчої праці науково - педагогічних працівників, які займаються розробкою нових курсів, науково-методичних матеріалів, конспектів лекцій, посібників, виконанням науково - дослідної роботи, впровадженням сучасних форм та методів навчання в Одеській державній академії будівництва та архітектури, Одеському національному економічному університеті, Одеському національному політехнічному університеті, Національному університеті «Одеська юридична академія», Ізмаїльському державному гуманітарному університеті, Одеському державному екологічному університеті, Одеському національному морському університеті, Одеській національній музичній академії імені А.В.Нежданової, Одеському державному аграрному університеті.

Спільно з адміністраціями проводиться робота з розподілу навчального навантаження, робота в атестаційних комісіях.

У колективних договорах Південноукраїнського національного педагогічного університету, Одеського національного політехнічного університету, Національного університету «Одеська юридична академія», Одеської національної академії харчових технологій передбачається зменшення навчального навантаження на 20 - 50 годин викладачам- кураторам навчальних груп, викладачам-кураторам аспірантів, що відображається в індивідуальних робочих планах викладачів. За виконання обов'язків заступника декана встановлена доплата в розмірі 30 % посадового окладу в Одеському національному економічному університеті.

Відповідно до положень колективних договорів працівникам дозволено працювати за гнучким режимом робочого часу за їх заявами, застосовується підсумковий облік робочого часу залежно від специфіки їх роботи, що дає можливість врахувати пропозиції колективу. Врегулюються питання компенсації у вигляді відгулів або додаткової оплати за роботу в святкові та неробочі дні.

Норми щодо встановлення додаткових видів оплачуваних відпусток у випадках одруження, при народженні дітей, у зв'язку із смертю близьких родичів та батьків, працівникам, чії діти йдуть до першого класу, головам виборних органів Профспілки, які працюють на громадських засадах, передбачені лише в деяких колективних договорах.

Заслуговують на увагу колдоговірні домовленості про виділення коштів на соціально-побутові потреби працівників майже в усіх колективних договорах. Щороку працівники отримують за рахунок коштів спецфонду, економії фонду оплати праці таку допомогу, але в деяких закладах вона надається за рахунок профспілкових коштів. У 2018 році працівники отримали 1821,37 тис.грн.

Значна увага приділялася стану охорони праці, створенню безпечних умов, профілактиці виробничого травматизму. У переважній більшості колективних договорів ураховані положення галузевих, регіональних угод, рекомендовані до включення в частині заходів з охорони праці.

Середній відсоток забезпечення працівників закладів вищої освіти спецодягом, спецвзуттям, засобами індивідуального захисту складає 70% від потреби.

Відповідно до Закону України «Про охорону праці», на підставі положень колективних договорів, угод та інших нормативних документів з питань охорони праці в усіх закладах вищої освіти на основі проведеної атестації робочих місць працівникам за роботу у важких та шкідливих умовах праці встановлюють доплати в розмірах від 4 до 12% посадових окладів, надають додаткові відпустки прибиральникам службових приміщень, друкаркам, архіваріусам, малярям, кочегарам, кухарям, слюсарям-сантехнікам тривалістю від 4 до 7 днів.

В окремих додатках до проєктивних договорів затверджуються переліки працівників, яким за роботи, пов'язані із забрудненням або виконанням у несприятливих температурних умовах, передбачається надання безоплатно молока, мила, спецодягу та інших засобів захисту.

На користь соціального діалогу свідчать позитивні здобутки, досягнуті в ході реалізації положень колективних договорів. У 2017 році витрати на запровадження не передбачених законодавством пільг та виплат працівникам і членам їх сімей на підставі колективних договорів склали більше 7млн. грн.

Взяті адміністраціями зобов'язання про відрахування первинним профспілковим організаціям відповідно до ст.44 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» коштів на культурно-масову та спортивну, оздоровчу роботу, роботу з дітьми, організацію дозвілля працівників, розвиток художньої самодіяльності виконані лише в деяких закладах вищої освіти.

Так у Національному університеті «Одеська юридична академія» відраховано 3199,3 тис.грн., в Одеській національній академії харчових технологій- 850,0 тис.грн., Національному університеті «Одеська морська академія» -348,5 тис. грн., Одеському національному університеті ім. І.І.Мечникова – 251,2 тис.грн., Одеському державному аграрному університеті – 240,4 тис.грн., Одеському національному економічному університеті - 103,0 тис. грн., Одеському національному морському університеті – 99,0 тис.грн., Південноукраїнському національному педагогічному університеті – 34,8 тис. грн.. Ізмаїльському державному гуманітарному університеті - 13,9 тис.грн.

З метою покращення здоров'я, профілактики захворювань працівників та членів їх сімей ректорати закладів вищої освіти використовують оздоровчі табори та бази відпочинку. Щороку в них покращуються умови відпочинку.

У 2018 році Одеським обласним комітетом Профспілки працівників освіти і науки України започаткована обласна Програма «Оздоровлення та відпочинку членів Профспілки та членів їх сімей», відповідно до якої оздоровлено 5330 та організовано відпочинок 9004 членів Профспілки та членів їх сімей, оздоровлено 616 дітей працівників освіти. З бюджету обкому Профспілки на виконання програми витрачено 1219,0 тис. грн.

Майже в усіх колдоговорах мають місце зобов'язання щодо забезпечення діяльності профспілкових комітетів, зокрема виділення приміщень з необхідним обладнанням, опаленням, освітленням, засобами зв'язку, інтернетом, комп'ютерами, транспортом, оргтехнікою, канцтоварами.

Окремими нормами колдоговорів членам профкому та головам профбюро, не звільненим від основної роботи, надається вільний від роботи час із збереженням заробітної плати для виконання громадських обов'язків в інтересах трудового колективу, зберігаються пільги та заохочення, встановлені для інших працівників закладу.

Згідно із планами роботи профкомів питання про хід виконання положень колективних договорів розглядаються на спільних засіданнях профкомів та адміністрації. Сторони щорічно, а більшість 2 рази на рік, звітують на конференціях трудових колективів про виконання взятих зобов'язань. Виконання колективних договорів постійно контролюється профспілковими комітетами.

Однак слід відзначити, що деякі адміністрації закладів вищої освіти не виконують окремі положення колективних договорів.

Не забезпечують виплату винагороди за сумлінну працю педагогічним та науково-педагогічним працівникам відповідно до ст.57 Закону України «Про освіту», Галузевої угоди в Одеському національному університеті ім. І. І. Мечникова, Одеській державній академії будівництва та архітектури, Міжнародному гуманітарному університеті.

Надбавку за престижність праці педагогічним працівникам не встановлювали в Міжнародному гуманітарному університеті.

Трудові відносини з науково-педагогічними працівниками здійснюються на конкурсних засадах з укладанням контрактів з порушенням ст. 21 Кодексу

законів про працю України, п.5.2.4 Галузевої угоди щодо надання додаткових порівняно з чинним законодавством пільг, гарантій, компенсацій для працівників.

У деяких колективних договорах не передбачені додаткові види оплачуваних відпусток у випадках одруження, при народженні дітей, у зв'язку із смертю близьких родичів та батьків, працівникам, чії діти йдуть до першого класу школи, головам виборних органів Профспілки, які працюють на громадських засадах.

Не виділялися кошти на виконання заходів для поліпшення стану безпеки, запобігання нещасним випадкам та професійним захворюванням, для проведення профілактичних заходів з охорони праці в розмірі 0,2 % від фонду оплати праці відповідно до Закону України «Про охорону праці» в Міжнародному гуманітарному університеті та Південноукраїнському національному педагогічному університеті.

Не забезпечують додержання норм Галузевої угоди щодо здійснення додаткової оплати за роботу в нічний час в розмірі 40% посадового окладу: в Одеській національній академії харчових технологій, Одеському національному морському університеті платять лише 35%, Одеській державній академії будівництва та архітектури та Одеській національній музичній академії імені А.В.Нежданової - 20% посадового окладу.

У більшості закладів вищої освіти не виконується ст.44 Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» щодо відрахування роботодавцями первинним профспілковим організаціям не менше ніж 0,3 % від фонду оплати праці на культурно-масову, фізкультурно-оздоровчу роботу.

Мають місце положення, за якими виплати надаються «за наявності фінансової можливості», «за економії коштів», «за рахунок коштів спеціального фонду - за його наявністю».

З метою недопущення звуження прав і гарантій, уникнення конфліктних ситуацій укладені на довготривалий термін колективні договори вимагають постійного внесення змін і доповнень та повідомної реєстрації. Але, на жаль, не приведені у відповідність до положень Галузевої угоди на 2016 – 2020 роки колективні договори Національного університету «Одеська юридична академія», Міжнародного гуманітарного університету, Південноукраїнського національного педагогічного університету, які були укладені на 2015 – 2020 роки та потребують змін та доповнень. В Одеському державному аграрному університеті діє колективний договір, укладений на 2011-2015 роки, який потребує внесення змін та доповнень.

Тому в нинішніх соціально-економічних умовах тільки спільне узгодження дій Профспілки та безпосередньо самих закладів вищої освіти забезпечить виконання трудових, соціально-економічних прав працівників.